

Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*

Nursing Students' Attitudes Towards Distance Education in the Covid-19 Pandemic Process*

Nurcan UYSAL, Bahise AYDIN, Emine EKİCİ

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşlerini belirlemektir. Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışma bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören toplam 340 öğrenci (%82,0) ile yapılmıştır. Veriler, internet ortamında uygulanan anket formu ile 8-19 Temmuz 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan 12 sorudan oluşan "Sosyo-demografik Soru Formu" ve "Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Öğrencilerin %91,8'inin evde interneti olduğu ve %59,4'ünün bağlantı sorunu yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması $56,91 \pm 15,63$, avantajlar alt boyut puan ortalaması $40,23 \pm 11,06$ ve sınırlılıklar alt boyut puan ortalaması $16,68 \pm 5,66$ 'dır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %44,1'i derslerin teorik bölümü için uzaktan eğitim yöntemlerini yeterli bulurken, %86,8'i laboratuvar uygulamaları için ve %79,1'i klinik uygulamalar için uzaktan eğitim yöntemlerini yetersiz olarak değerlendirmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları orta düzeyde olup klinik ve laboratuvar uygulamaları açısından uzaktan eğitimi yeterli görmedikleri, bu nedenle psikomotor becerilerin yüz yüze öğretilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik öğrencileri, Tutum, Uzaktan eğitim

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes and views of nursing students towards distance education during the COVID-19 pandemic.

Ekici E., Uysal N., & Aydın B., (2022). Hemşirelik öğrencilerinin covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 12(1), 228-233. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1027006>

*Bu çalışma, 14-16 Haziran 2021 tarihinde TC. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü tarafından düzenlenen Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

*This study was completed on 14-16 June 2021 in TC. It was presented as an oral presentation at the National Nursing Congress-I organized by Istanbul Yeni Yüzyıl University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing.

Nurcan UYSAL

ORCID ID: 0000-0002-1325-9826

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
İstanbul, Türkiye
Üsküdar University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Istanbul, Turkey

Bahise AYDIN

ORCID ID: 0000-0001-9815-2843

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
İstanbul, Türkiye
Üsküdar University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Istanbul, Turkey

Emine EKİCİ (✉)

ORCID ID: 0000-0001-7933-4107

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
İstanbul, Türkiye
Üsküdar University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Istanbul, Turkey
emine.ekici@uskudar.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 22.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted : 04.04.2022

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

This descriptive study was carried out with 340 (82.0%) students studying at the nursing department of a foundation university. The data were collected between 8 and 19 July 2020 using the online questionnaire. "Socio-demographic Question Form" consisted of 12 questions created by the researchers and the "Distance Education Attitude Scale" was used to collect the data.

It was determined that 91.8% had internet at home and 59.4% had connection problems with the students. The total average score of the students on the scale is 56.91 ± 15.63 , the advantages sub-dimension average score is 40.23 ± 11.06 and the limitations sub-dimension average score is 16.68 ± 5.66 . While 44.1% of the students found distance education methods sufficient for the theoretical part of the courses, 86.8% of them evaluated distance education methods for laboratory applications and 79.1% for clinical applications as insufficient.

Nursing students have moderate level attitudes toward distance education, and they do not find distance education sufficient in terms of clinical and laboratory applications, so it is recommended to teach psychomotor skills face to face.

Keywords: Attitude, Distance education, Nursing students

GİRİŞ

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de COVID-19 pandemisi nedeniyle ekonomik, sosyal yaşam, sağlık ve eğitim gibi alanlarda çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından, hastalığın bulaşmasını önlemek ve yayılımını kontrol edebilmek için sosyal yaşamda izolasyon tedbirleri kararı alınmış, bu tedbirler nedeniyle eğitim veren tüm okulların geçici olarak kapatılmasına ve eğitimin uzaktan sürdürülmesine karar verilmiştir. Üniversiteler, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından alınan kararlar, 2019-2020 yılı bahar döneminden itibaren uzaktan eğitime geçmiştir (YÖK, 2021). Uzaktan öğrenme "yerden ve zamandan bağımsız olarak sunulabilen, bireylere eğitsel materyallerin elektronik ortamda uygun olarak yapılandırılabilme, güncellenebilme ve farklı teknolojileri öğrenme sürecine katabilme, 7/24 kullanabilme gibi özellikler içeren etkin bir öğrenme biçimi" olarak tanımlanmaktadır (Telli&Altun, 2020) Sanal ve çevrimiçi olarak uygulanmakta olan uzaktan eğitimde amaç, eğitimin sürekliliğini sağlamak ve öğrenenlerin memnuniyetini artırmaktır (Daniel, 2020)

Uzaktan eğitim, COVID-19 pandemi öncesinde sık kullanılan bir yöntem olmakla birlikte pandemi döneminde ülke genelinde uygulanması, teknolojik altyapı ve eğitimcilerden kaynaklanan sorunların daha fazla yaşanmasına neden olmuştur. Literatürde, çoğu eğitim kurumlarının teknolojik donanımlarındaki eksiklik, eğitimcilerin uzaktan eğitim becerileri ve teknolojilerine hakim olmaması gibi nedenlerle sorunlar yaşandığı ve öğrencilerin olumsuz geribildirim verdikleri belirtilmektedir (Can, 2020; Kızıltepe & Kurtgöz, 2020; Karadağ & Yücel, 2020; Afşar & Büyükdogan, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinden en çok etkilenen bölümlerden birisi hemşireliktir. Hemşirelik eğitimi, teorik, laboratuvar ve klinik uygulamaya dayalı, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceri kazanımı sağlayan bir sistemden oluşmaktadır. Pandemide, öğrenciler ile yalnızca teorik konular işlenmiş, laboratuvar çalışmaları ve klinik uygulamalar ertelenmiştir. Ülkemizde, pandemi nedeniyle uzaktan uygulanan hemşirelik eğitimine ilişkin öğrencilerin eğitimi nasıl algıladıkları ve aldıkları eğitimin yeterliliği hakkındaki görüşlerini yansıtan çalışmalara yeterince rastlanmamıştır. Bu saptamadan yola çıkılarak planlanan çalışmanın amacı; hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılan hemşirelik

eğitimini yeterli bulma durumları ile uzaktan eğitime yönelik tutumlarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları şunlardır:

- 1) Öğrencilerin, COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim yöntemleri ile uygulanan hemşirelik eğitimi yeterli bulma durumları nasıldır?
- 2) Öğrencilerin, COVID-19 pandemi sürecinde aldıkları uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır?
- 3) Öğrencilerin COVID-19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitime yönelik tutumları ile sosyodemografik özellikleri arasında fark var mıdır?

GEREÇ ve YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışma, bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören tüm öğrenciler ile yapılmıştır. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, bölümde öğrenim gören toplam 415 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışmaya gönüllü olan 340 öğrenci katılmış ve evrenin %82,0'ına ulaşılmıştır. Çalışmanın uygulanabilmesi için, Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (30.07.2020 tarih, karar no 380) izin alınmıştır. Veriler, internet ortamında 8-19 Temmuz 2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan 12 sorudan oluşan "Sosyodemografik Soru Formu" ve "Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan "Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" Ağır tarafından 2007 yılında geliştirilmiş 5'li Likert tipinde, 21 madde ve iki alt boyuttan (avantajlar ve sınırlılıklar) oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin 14'ü olumlu, 7'si olumsuz özellik göstermektedir. Ölçeğin Cronbach-alpha güvenilirlik katsayısı 0.835 olarak bulunmuş, bu çalışmada ise Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan 105'tir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe uzaktan eğitime yönelik tutumun olumlu olduğu ifade edilmiştir (Ağır ve ark. 2008). Veri toplama formları internet ortamında 'Google Formlar' üzerinden öğrencilere ulaştırılarak çalışmaya katılımları sağlanmıştır. Veri toplama formlarının ilk sayfasına aydınlatılmış onam formu eklenmiş, öğrenciler çalışmaya katılmaya onay verdikten sonra sorulara geçiş yapabilmislerdir.

Verilerin normallik analizinde Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,39 \pm 2,25$, %85,6'sı kadın ve %77,9'u sağlıkla ilgili olmayan bir liseden mezundur. Öğrencilerin %25,3'ü birinci sınıf, %22,6'sı ikinci sınıf, %24,1'i üçüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin, %66,5'inin gelir gidere eşit, %59,4'ünün büyükşehirde yaşadığı, %41,2'sinin cep telefonu ve %32,3'ünün dizüstü bilgisayar/tableti olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %91,8'inin interneti olduğu ve %59,4'ünün bağlantı sorunu yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin uzaktan eğitim tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması $56,91 \pm 15,63$, avantajlar alt boyut puan ortalaması $40,23 \pm 11,06$ ve sınırlılıklar alt boyut puan ortalaması $16,68 \pm 5,66$ olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

Çalışmaya katılan öğrencilerin %44,1'i derslerin teorik bölümü için uzaktan eğitim yöntemlerini yeterli olarak değerlendirirken %10,6'sı yetersiz olduğu görüşündedir. Derslerin laboratuvar uygulamaları için öğrencilerin %86,8'i, klinik uygulamalar için %79,1'i uzaktan eğitim yöntemlerini yetersiz olarak değerlendirmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile ölçekten aldıkları puanlar, karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Ölçeğin sınırlılıklar alt boyutunda, erkeklerin puan ortalamasının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumları etkileyen bireysel özelliklerin tanımlanması, gelecekte planlanacak uzaktan eğitim programları için yol göstericidir. Çalışmamızda, hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim tutum puanlarına göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Literatürde COVID-19 salgını sırasında hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Kızıltepe & Kurtgöz, 2020; Karadağ & Yücel, 2020; Avşar & Büyükdoğan 2020; Ağır ve ark. 2008; Özbay & Çınar, 2020). Ülkemizde hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun hemşirelik eğitiminin uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılmasını onaylamadıkları, hem teori hem de uygulamalı dersler için uzaktan eğitimi yetersiz buldukları

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=340)

Özellik	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş	X ± SS: 21,39 ± 2,25	
Cinsiyet		
Kadın	291	85,6
Erkek	49	14,4
Sınıf		
1. Sınıf	86	25,4
2. Sınıf	77	22,6
3. Sınıf	82	24,1
4. Sınıf	95	27,9
Mezun olduğu lise		
Sağlık Meslek Lisesi	75	22,1
Diğer liseler	265	77,9
Gelir durumu		
Gelir giderden az	46	13,5
Gelir gidere eşit	226	66,5
Gelir giderden fazla	68	20,0
Yaşadığı yer		
Köy/ kasaba	30	8,8
İlçe	60	17,6
İl	48	14,2
Büyükşehir	202	59,4
Var olan teknolojik ekipman*		
Dizüstü/tablet bilgisayar	217	81,5
Masaüstü bilgisayar	79	23,2
Cep telefonu	277	81,5
Mikrofon	50	14,7
Kamera	50	14,7
İnternet		
Var	312	91,8
Yok	28	8,2
Bağlantı sorunu		
Yaşayan	202	59,4
Yaşamayan	138	40,6

X: Ortalama; SS: Standart Sapma;

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 2: Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Puanlar	X ± SS	Min	Max
Toplam Puan	56,91 ± 15,63	21,00	105,00
Avantajlar	40,23 ± 11,07	14,00	70,00
Sınırlılıklar	16,68 ± 5,66	7,00	35,00

X: Ortalama; SS: Standart Sapma.

Tablo 3: Uzaktan Eğitim Yöntemlerinin Derslerin Teorik, Uygulama ve Laboratuvar Hedeflerini Karşılama Durumlarına İlişkin Görüşler

Ders Bileşenleri	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Teorik	150	44,1	154	45,3	36	10,6	340	100
Klinik Uygulama	19	5,6	52	15,3	269	79,1	340	100
Laboratuvar	17	5,0	28	8,2	295	86,8	340	100

Tablo 4: Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Özellik	Sayı (n)	Avantajlar	Sınırlılıklar	Toplam
		X ± SS	X ± SS	X ± SS
Yaş				
20 yaş ve altı	135	39,46 ± 40,78	16,45 ± 16,80	55,91 ± 57,58
21 yaş ve üzeri	200	10,80 ± 11,35	5,30 ± 5,87	15,02 ± 16,17
t*		-0,746	-0,354	-0,712
p		0,456	0,723	0,477
Cinsiyet				
Kadın	291	40,00 ± 41,61	16,36 ± 18,57	56,36 ± 60,18
Erkek	49	10,92 ± 11,91	5,54 ± 6,08	15,38 ± 16,89
t*		-0,923	-2,444	-1,441
p		0,356	0,015	0,150
Sınıf				
1. Sınıf	86	38,88 ± 39,12	16,76 ± 16,16	55,64 ± 55,27
2. Sınıf	77	40,04 ± 42,53	16,65 ± 17,06	56,68 ± 59,59
3. Sınıf	82	11,32 ± 11,21	6,27 ± 5,16	16,34 ± 15,70
4. Sınıf	95	11,58 ± 10,04	5,91 ± 5,30	16,59 ± 13,88
t*		4,895	0,802	3,397
p		0,180	0,849	0,334
Lise				
SML***	75	42,21 ± 39,67	17,57 ± 16,43	59,79 ± 56,10
Diğer	265	12,86 ± 10,46	6,85 ± 5,27	19,35 ± 14,35
t*		-1,652	-1,125	-1,531
p		0,098	0,261	0,126
Gelir düzeyi				
Düşük	46	39,93 ± 40,06	16,39 ± 16,69	56,33 ± 56,75
Eşit	226	41,00 ± 14,64	16,84 ± 7,29	57,84 ± 20,21
Yüksek	68	9,98 ± 11,86	5,17 ± 6,05	14,46 ± 16,09
t*		0,157	0,599	0,382
p		0,925	0,741	0,826
Yaşadığı yer				
Köy/ kasaba	30	39,13 ± 40,85	17,37 ± 16,30	56,50 ± 57,15
İlçe	60	41,31 ± 39,96	17,58 ± 16,48	58,90 ± 56,43
İl	48	9,73 ± 12,50	4,32 ± 6,21	12,97 ± 18,37
Büyükşehir	202	10,05 ± 11,08	5,75 ± 5,65	14,64 ± 15,41
t*		2,725	3,985	2,844
p		0,436	0,263	0,416
İnternet				
Var	312	40,24 ± 40,14	16,54 ± 18,18	56,79 ± 58,32
Yok	28	11,19 ± 9,71	5,63 ± 5,95	15,71 ± 14,98
t*		-0,180	-1,317	-0,630
p		0,857	0,188	0,528
Bağlantı sorunu				
Yaşayan	202	38,87 ± 42,22	16,57 ± 16,84	55,44 ± 59,07
Yaşamayan	138	10,55 ± 11,53	5,39 ± 6,05	14,90 ± 16,47
t*		-2,040	-0,244	-1,781
p		0,041	0,807	0,075

X: Ortalama; SS: Standart Sapma; *Mann Whitney U testi; **Kruskal Wallis testi; p< 0.05 anlamlılık düzeyi; ***SML: Sağlık Meslek Lisesi.

belirlenmiştir (Süt & Küçükkaya, 2016; Kürtüncü & Kurt, 2020; Atasoy & Sütütemiz, 2014; Andsoy ve ark. 2012; Terzi ve ark. 2021). Terzi ve arkadaşlarının COVID 19 pandemisi sırasında hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmada, uzaktan eğitime ilişkin belirsizlikler ve öğrenme algısının azalması nedeniyle öğrencilerin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Terzi ve ark. 2021).

Diab ve Elgahsh tarafından (2020) Mısır'da hemşirelik öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun (%61.6) uzaktan eğitime karşı negatif tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Diab & Elgahsh, 2020). Devam eden COVID-19 salgını nedeniyle öğrencilerin çok hızlı uzaktan eğitime geçiş yapmaları, belirsizlik ve bilinmezliğin neden olduğu kriz nedeniyle uzaktan eğitime bakış açılarının etkilendiği söylenebilir.

Öğrenciler teorik dersleri uzaktan eğitimle uygulanabilir olarak değerlendirirken, çoğunluğu hemşirelik eğitiminin önemli bileşenlerinden olan laboratuvar ve klinik uygulamaların uzaktan eğitim ile yapılamayacağı görüşündedir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan diğer çalışmalarda, teorik derslerin uzaktan eğitimle işlenebileceğini ancak laboratuvar ve klinik uygulamanın gerçek uygulama ortamlarında yüz yüze yapılması gerektiği, uygulamaya dayalı yetkinliklerin kazanılmasında eksiklikler olacağı görüşünde oldukları belirlenmiştir (Kızıltepe & Kurtgöz, 2020; Kürtüncü & Kurt, 2020; Andsoy ve ark. 2012; Terzi ve ark. 2021). İspanya'da 32 hemşirelik öğrencisi ile yapılan kalitatif bir çalışmada, öğrenciler uzaktan yüksek gerçeklikli simülasyon yöntemleri ile yapılan uygulamaları yararlı bulmakla birlikte simülasyonların klinik uygulamaya alternatif olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir

(Ramos-Morcillo ve ark. 2020). Hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilere kazandırılması gereken bilişsel ve duyuşsal hedeflere uzaktan eğitimle ulaşılması mümkün olmakla birlikte psikomotor becerilerin kazandırılması neredeyse imkânsızdır. Öğrencilerin gerçek uygulama ortamlarında bire bir uygulama yapmamaları ve kendilerini beceriler açısından yetersiz hissetmeleri beklenen bir sonuçtur.

Çalışmamızda cinsiyet hariç, öğrencilerin diğer sosyodemografik özellikleri ile uzaktan eğitim tutum ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyut puanları incelendiğinde, erkek öğrencilerin ortalama puanları daha yüksek bulunmuştur. Bayram ve arkadaşlarının üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarını inceledikleri çalışmada, kadın katılımcıların erkeklere oranla uzaktan eğitimin avantajları alt boyutundan yüksek puan aldıkları, uzaktan eğitimin daha fazla avantaja sahip olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Sınırlılıklar açısından cinsiyetler arasında farklılık olmadığı saptanmıştır (Bayram ve ark. 2019). Diab ve Elgahsh tarafından (2020) yapılan çalışmada, kadın hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeyi kullanırken erkek öğrencilere göre daha büyük engellerle karşılaştıklarını belirlemişlerdir (Diab & Elgahsh, 2020). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumları ile sosyodemografik özellikleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir

(Kızıltepe & Kurtgöz, 2020). Bizim çalışmamızdaki cinsiyete yönelik sonuçların örneklemin farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışma bulgularımızda internet bağlantı sorunu yaşayan öğrencilerin avantajlar alt boyut puan ortalamalarının yaşamayanlara göre düşük olduğu bulunmuştur. COVID-19 pandemisi sırasında Türkiye'de 17.939 öğrenci ile geniş kapsamlı yapılan çalışmada, öğrencilerin %63'ünün evinde internet bağlantısı bulunduğu, üçte birinin bilgisayarının olmadığı, bu nedenle uzaktan eğitimde sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir (Karadağ & Yücel, 2020). Bir başka çalışmada, öğrencilerin internet bağlantısı ve bilgisayar sorunu nedeniyle dersleri takip etmekte zorlandıkları saptanmıştır (Kürtüncü & Kurt, 2020). Başka bir çalışmada COVID-19 pandemisinde uzaktan eğitimde hemşirelik öğrencilerinin karşılaştığı en yaygın engellerin altyapı ve teknoloji (%87,1), teknik destek (%85,2) ve öğretmenlerin özellikleri (%82,9) olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda hemşirelik öğrencilerinin karşılaştıkları engeller ile e-öğrenmeye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek negatif korelasyon olduğu saptanmıştır (Diab & Elgahsh, 2020). Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda da, teknolojik altyapı, internet erişimi, elektrik kesintileri, teknolojik bir cihaza sahip olma gibi nedenlerle öğrencilerin uzaktan eğitime erişimde güçlük yaşadıkları rapor edilmiştir (Ramij, 2020; Adarkwah, 2020). Günümüzde teknolojik gelişmeler hızlı olmakla birlikte, kırsal kesimde yaşama ve ekonomik sorunlar nedeniyle hâlâ bilgisayar ve interneti olmayan öğrenciler bulunmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitime yönelik tutumun internet sorunu yaşayan öğrencilerde düşük olması beklenen bir sonuçtur.

Uzaktan eğitime ilişkin sınırlılıklar öğrencilerin stres, memnuniyet ve akademik performansını etkileyebilmektedir. Bu bağlamda COVID-19 pandemisi sırasında online hemşirelik eğitimi stres, memnuniyet ve akademik performans yönünden incelenen bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin pandemi sırasında çevrimiçi öğrenmeyi stresli (%44,4) ve çok stresli (%47,2) olarak düşündükleri belirtilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin pandemide çevrimiçi öğrenme memnuniyetlerinin düşük (%37,0) ve orta düzeyde (%46,3) olduğu ve akademik performanslarının olumsuz etkilendiği saptanmıştır (Oducado & Estoque, 2021).

Sonuç olarak; hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu, hemşirelik eğitiminin önemli bileşenlerinden olan laboratuvar ve klinik uygulamalar için uzaktan eğitim yöntemlerini yeterli görmedikleri, teorik dersler için ise kısmen yeterli buldukları belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminin ulusal öğrenme çıktıları düşünüldüğünde, öğrencilerin bu tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayalı olarak, öğrencilerin merak ve ilgisini uyandıracak, aktif katılımını sağlayacak şekilde teorik derslerin zenginleştirilerek verilmesi, laboratuvar ve klinik uygulamaların uygun koşullar sağlandığında telafi edilmesi önerilir.

ETİK KURUL ONAYI

Çalışmamız Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı (Tarih: 30.07.2020, karar no: 380).

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

YAZAR KATKILARI

Fikir – NU; Denetleme-NU; Veri toplanması ve/veya işlemesi-EE, BA; Analiz ve/veya yorum –NU, EE, BA; Yazıyı yazan – NU, BA, EE.

KAYNAKLAR

- Adarkwah, MA. (2020). "I'm not against online teaching, but what about us?": ICT in Ghana post Covid-19. *Education and Information Technologies*,1-21. doi.org/10.1007/s10639-020-10331-z.
- Afşar, B., Büyükdogan, B. (2020). COVID 19 pandemisi döneminde İİBF ve SBBF öğrencilerinin uzaktan eğitim hakkındaki değerlendirmeleri. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 :161-182.
- Ağır, F., Gür, H., Okçu, A. (2008). Uzaktan eğitime karşı tutum ölçeği geliştirmesine yönelik geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 3(2):128–139.
- Andsoy, I., Güngör, T., Bayburtluoğlu T., Yaman, S. (2012). Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşünceleri. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(2):66–73.
- Atasoy, I., Sütütemiz, N. (2014). Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(2):94-104.
- Bayram, M, Peker., AT, Aka, ST., Vural, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3):330-345. doi.org/10.31680/gaunjss.586113
- Can, E. (2020). Coronavirüs pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2):11-53Daniel, SJ. (2020). Education and the COVID19 pandemic. *Prospects*, 49(49):91-96. doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3
- Diab, GMAE., Elgahsh, NF. (2020). E-learning during COVID-19 pandemic: Obstacles faced nursing students and its effect on their attitudes while applying it. *American Journal of Nursing Science*, 9(4):295-309. doi:10.11648/j.ajns.20200904.33.
- Karadağ, E., Yücel, C. (2020). Distance education at universities during the novel coronavirus pandemic: an analysis of undergraduate students' perceptions. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2):181-192. doi:10.2399/yod.20.730688
- Kızıltepe, KS. (2020). Kurtgöz A. Hemşirelik öğrencilerinin COVID19 pandemisi sürecinde aldıkları uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74-8):558-566.
- Kürtüncü, M., Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (5):66-77.
- Oducado, RMF., Estoque, H. (2021). Online learning in nursing education during the COVID-19 pandemic: stress, satisfaction, and academic performance. *Journal Of Nursing Practice*, 4(2):143-153. doi.org/10.30994/jnp.v4i2.128
- Özbay, Ö., Çınar, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Education Conference Empower Teaching*, 12 Aralık 2020/Türkiye
- Ramij, MG., Sultanı, A. (2020). Preparedness of online classes in developing countries amid COVID-19 outbreak: A perspective from Bangladesh. *Social Science Research Network*. doi.org/10.2139/ssrn.3638718
- Ramos-Morcillo., A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E., & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of Nursing Students during the Abrupt Change from Face-to-Face to e-Learning Education during the First Month of Confinement Due to COVID-19 in Spain. *International journal of environmental research and public health*, 17(15), 5519. https://doi.org/10.3390/ijerph17155519
- Süt, H., Küçükaya, B. (2016). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(3):235-243. doi:10.5222/HEAD.2016.235
- Telli, SG., Altun, D. (2020).Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1):25-34. doi.org/10.32329/uad.711110
- Terzi B., Azizoğlu F., Özhan F. (2021). Factors affecting attitudes of nursing students towards distance education during the COVID-19 pandemic: A web-based cross-sectional survey. *Perspect Psychiatr Care*, 1-9. doi:10.1111/ppc.12747
- Yükseköğretim Kurumu (YÖK). (2020). YÖK Yükseköğretim Kurumları Sınavı ertelenmesi basın açıklaması. https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS_ertelenmesi_basin_aciklamasi.aspx. Erişim tarihi 7 Şubat 2021.